

ARCHITECT MARCO AARTSEN

hij gelóóóft

Nu hij zowat de koning van het Stratumseind is, wordt het hoog tijd Eindhovens architect Marco Aartsen aan de tand te voelen. Maar wat blijkt? Onze nieuwe Frits is niet aan het op-, maar juist aan het afbouwen. „Het hoeft niet altijd meer te zijn. Het gaat om inhoud.” Een gesprek over geluk.

TEKST: MAX STEENBERGHE
FOTO'S: VINCENT VAN DEN HOOGEN

Niet één, niet twee, maar op drie plaatsen is hij bezig op het Stratumseind. Hij breekt en bouwt bij het bikerscafé, er tegenover en in het midden, rond De Rechter. Het worden allemaal horeca-complexen, met hotels, restaurants, cafés, een jazzclub, een koffiehuis. Maar wat hij het liefst zou maken? Een jeugdhonk, in de buurt, voor vijftienjarigen. Waar ze leren uitgaan en omgaan met alcohol. „Waar ze een biertje kunnen drinken, eentje, meer niet. Geen misstanden, maar wel een beetje ruig houden. Zodat ze op school kunnen zeggen dat ze op stap waren. Niet op, maar bij het Stratumseind.”

„Echt, daar is dringend behoefte aan. Jongeren mogen niks tot ze zestien jaar zijn, worden dan losgelaten in de wereld van drank en drugs en slaan dus door. Dat kan niet en hoeft ook niet. Dat moeten ze leren. Niet van hun ouders natuurlijk en ook niet in die ranja-sozen. Je moet het maatschappelijk oppakken. En ja, dat wil ik wel doen. Waarom niet?”

Hij vouwt zijn handen achter z'n hoofd en haalt zijn schouders op. Hij vindt het niet vreemd. Waarom zou een architect niet bezig zijn binnen de samenleving? „Ik doe niet anders. Ik wil mensen gelukkiger maken. Door

architectuur. Ik gebruik het vak om maatschappelijke ideeën vorm te geven, om de omgeving van mensen te verbeteren. Dat kan heel klein en direct zijn, een goed huis, een fijne badkamer, maar ook in het groot, met een lekker kantoor, een blok mooie woningen, een prettige wijk.”

„Een architect kan mensen zich beter laten voelen, waardoor ze zich anders gedragen, waardoor ze hun omgeving meetrekken en zo kun je de hele maatschappij een duwtje in de goede richting geven.”

Borstklopperij

Goh. Niet de taal die je van een toonaangevend architect verwacht. Maar: we wisten ook niet wat te verwachten. Eigenlijk, zo merkt Marco Aartsen (48) zelf ook met een schok, eigenlijk heeft hij nog nooit een langer interview gegeven. Eigenlijk is er vrijwel niets over hem bekend.

Ja, dat hij het goed doet. Dat overal in Eindhoven zijn gebouwen staan, van het pannenkoekenhuis in de Philips Fruittuin tot de ROC-toren aan de Sterrenlaan. Hij heeft woningblokken in de Tramstraat en de vernieuwde Smalle Haven is ook van hem. Overal duiken zijn hoekige kantoren op. Of ze zijn verstopt, zoals het onderkomen van Het Zuidelijk Toneel in de loodsen aan de Fuitlaan. Het hoogtepunt: hij toverde een vervallen shoarmatent om tot het mooiste café van de stad: Mijnheer Van Dijck, met die statige koor-

zaal. Prijzen kreeg hij er niet voor, net niet. Hij werkt zich niet naar voren, doet niet aan borstklopperij. Geeft geen interviews. „Maar”, zegt hij, „het wordt tijd. Ik beteken wel wat voor de stad”, geeft hij toe.

Ook dan valt het niet mee. Een eerste afspraak wordt te gezellig om zaken te doen. De tweede zou beginnen met poseren, maar loopt uit op een urenlange rondleiding door zijn gebouwen. De derde afspraak dreigt weer niet door te gaan, want dat moet op een donderdag. En donderdagen zijn heilig: die houden hij en zijn Lonneke vrij voor elkaar. Altijd. „Je werk hoeft je niet te organiseren, maar je vrije tijd wel.” Maar ze is ziekjes, dus vooruit, voor deze keer dan.

En weer dreigt het mis te gaan wegens te leuk, te close. Uren gaan we praten, en driekwart kan uiteindelijk niet in het blad omdat het te persoonlijk wordt. Maar vooruit. We gaan.

Thuis is Dommelhof, naast Dommelhof in de Nachtegaallaan. Een prachtpand, twee eigenlijk. De twee villa's ernaast heeft hij ook gekocht maar die moest hij afbreken. Met bloedend hart. „Ik heb tot het laatste moment

PASPOORT

Naam: Marco Aartsen
Woonplaats: Eindhoven
Geboorte: 28-6-1962, Utrecht
Gezin: uit eerste huwelijk Wolf (25), Koen (21), Raven (15), stiefkinderen Floor (19), Sofie (15), Claire (9), met partner Lonneke van Houten dochter Madelief (2)
Opleiding: VWO, Architectuur TU/e
Bedrijf: Aartsen en Partners
Site: www.aparch.nl

getwijfeld, maar het kon niet anders, ze vielen om.” Ze komen terug, belooft hij, zeker zo mooi als ze waren.

En zo heeft hij ook zijn Dommelhof in ere hersteld. Ongelofelijk. Groot, strak, wit, maar warm. Houtkachels in alle kamers. Krachtige kunst aan de muur, maar ook: glazen doorkijkjes in plafonds waardoor bezoek in de hal

opeens driehoog recht in de hanenbalken van het torentje kijkt.

Overall muziek. In elke kamer staat een pick-up. De eerste van Herman Brood ligt er op, en Tom Waits. Op zijn werkkamer blinken basgitaars. Zijn jongste zoon drumt en kreeg een oefenruimte op een opengebroken zolder. „Te gek”, glundert pa.

Even glunderend liet hij vorige week zijn innovatieve kantoor zien. Gras op het dak, regenwater in de toiletten en een zelfbedacht luchtverversingssysteem. Helemaal leuk is het om met hem over het Stratumseind te lopen. Hij is ‘ bezig’ bij het bruggetje. Een aantal panden bij het bikerscafé wordt een combinatie van kroegen, restaurants en woningen. Er tegenover kocht hij de oude pizzeria. Dat wordt een hotel met kamers haast in de Dommel.

Pijnlijk proces

Je zou hem willen filmen. Hij wijst en wuift en tekent met zijn handen, zet muren neer met grote gebaren, schept ze, ziet ze voor zijn geestesoog. „Hier komen bogen die uitkijken op het water, daar een doorvoerende trap: omhoog, omlaag. Verder op de hoek de entree, zodat het pand zich duidelijk opent.”

En zo gebaart hij ook bij De Rechter. Nu een café, straks een backpackershotel bovenin met daaronder, rond een binnenpleintje, misschien galerietjes, misschien wat eten, liefst winkels. Hij kijkt, keuvelt honderduit, over jazzclubs en koffiehuisen en platenzaken maar wordt dan stil.

We staan bij Mijnheer Van Dijck, nu Café Thomas. Ook al zijn eigendom. Ooit spraakmakend, maar wat later door een huurder liefdeloos heringericht. Heel zijn visie en concept gingen aan diggelen. Dat kon en mocht niet gebeuren en uiteindelijk gaf de rechtbank hem daarin gelijk, maar: „Dat hele proces heeft me pijn gedaan, fysiek, jaren van mijn leven gekost. Alles moest weer in de oude staat teruggebracht, maar dat doen ‘ze’ natuurlijk niet en ik voorzag weer jaren van ellende. Dat kon ik niet meer aan. Ik heb er een streep onder gezet.” Zegt hij.

Maar als we daarna een lekker vorkje gaan prikken, zal hij het nog bijna een uur lang benauwd hebben.

Zijn werk grijpt hem aan. Hij gaat er met zijn hele wezen in. Letterlijk: tientallen panden zijn écht van hem: als het moeilijk wordt, koopt hij ze op. Tot zijn verbijstering staan er 43 kadasterkavels op zijn naam. „Echt? Veel parkeerplaatsen, zeker. Maar inderdaad, ik koop ze als het moet. Ik doe alleen dingen waar ik in geloof. En dan doe ik het ook ten volle. Dan kan het me niet eens schelen of het wat oplevert. Zoals de Rietveldvilla: die moet gewoon weer terugkomen. Dat wordt een dure grap en zal niks opleveren. Jammer dan. Maar het ding moet er weer komen.”

„Ik kan niet anders. Ik las ooit in de krant dat Het Zuidelijk Toneel naar Tilburg zou verkasen. Maar je kunt zo’n instituut, zo’n landelijke speler, toch niet uit je stad laten ontsnappen? Ik ben meteen gaan praten, die middag nog een ruimte gaan zoeken en zag toen de lege loodsen van Van Gend & Loos. Het was niks, maar laat mij maar los en het komt goed, zei ik. Maar zij moesten natuurlijk met iedereen praten en overleggen en dan zouden die loodsen verdwenen zijn. Nou, dan huur ik ze zo lang zelf. We hebben er uiteindelijk een dorpsplein in gemaakt, waar van alles op uitkomt. En ze bleven. Zo hoort dat.”

‘Ik doe het met mensen, ik hoop mensen mee te krijgen. Ik geef prikken.’

Hij kijkt naar het grotere, het maatschappelijke. Het moet iets doen, iets betekenen. „De stedenbouwkundige context is belangrijker dan het individuele gebouw. Hoe staat het daar, wat doet het daar, wie gebruikt het, waarvoor? Je moet het gebouw niet op zich laten spreken, maar het moet in de straat passen, die hele omgeving meenemen. Zo’n Blob is leuk, een bijzondere vorm in de openbare ruimte, maar waar het mij om gaat: past het in die ruimte, doet het daar iets?”

Doods Stratumseind

Groter denken, verder kijken. Vandaar dat hij zo bezig is op het Stratumseind. „Dat is een fenomeen. Een unieke straat. Maar driekwart van de tijd hartstikke dood. Er komt overdag geen mens. Eindhoven is niet anders gewend, maar het is doodzonde, bizar. Een *no-go-area* in het midden van je stad. Dat kan ik niet accepteren. Het leven moet er terug. Winkeltjes. Een bakkertje. Een slager. Jawel, daar is best een markt voor, want inmiddels wonen er weer mensen in de binnenstad. Nou, bied hen winkels, dan komen er méér mensen en zo schiet het omhoog.”

„Met enige visie kun je zoiets tot leven brengen. Maar: dat kan ik niet alleen. En: ik krijg niet veel gehoor op het stadhuis. Die vragen: ‘Hoe staat het er mee?’ in plaats van: ‘Wat wil je er mee?’ Zonde. Ze doen er niks mee, geven het geen vervolg, terwijl ik toch mogelijkheden bied om een hele context te veranderen. Het is

Thuis in zijn Dommelhof.

een keuze: Stratumseind was een probleem, wil je dat beheersmatig aanpakken of er een maatschappelijke context inbrengen? Meer blauw of gewoon: meer mensen?”

Filosofie

„Ik doe het met mensen, ik hoop mensen mee te krijgen. Ik geef prikken. Aan het begin, met Van Dijck, aan het einde, bij de Bikers, in het midden, bij de Rechter. Zo hoop ik het in zijn totaal omhoog te trekken, anderen er in mee te krijgen. En dan moet je eens zien wat er ge-

beurt! Dan beteken je iets voor de stad, voor de mensen.”

Daar was het hem om te doen, de mensen, al van het begin. Architectuur zei hem niks, tot hij als jongere een boek in handen kreeg dat uitlegde dat bouwsels ook een maatschappelijke betekenis kunnen hebben. Dat vormgeving een bewuste en onderbewuste rol speelt, dat je kunt tekenen met filosofie, dat architectuur betrokken kan zijn, verantwoordelijkheid kan nemen voor de omgeving en dus de maat-

Marco maakte in zijn Dommelhof glazen doorkijkjes in plafonds waardoor bezoek in de hal opeens driehoog recht in de hanenbalken van het torentje kijkt.

schappij. Hij zou niet meer weten hoe het boek heette, maar het deed wel een kwartje vallen.

Blowhol

Argeloos gevraagd naar zijn jeugd is hij opeens stil. Lang stil. Hij aarzelt, wil graag antwoorden, kan niet liegen, maar het doet pijn. Veel pijn. En dan komt het verhaal. Zijn vader liep weg toen hij drie jaar oud was, over zijn moeder wil hij niks kwijt, hij zag zijn oudste zus ten onder gaan aan eetstoornissen. Toen hij zestien was, vluchtte hij weg, ging op kamers. Nog geen bevrijding, want tot twee keer toe zette hij een hele vriendenkring buiten en begon wéér opnieuw. „Op die leeftijd zoekt iedereen een blowhol, en dat wordt de enige kamerbewoner, maar ik wilde meer met mijn leven.” Dat werd architectuur. Gegrepen door de mogelijkheid met mensen te werken, ze te helpen. „Ik weet niet waarom, maar er was een drang om de wereld beter te maken”, zegt hij en ziet dan en daar opeens de link naar zijn jeugd: de onmacht om zijn zus te helpen, zijn leven vorm te geven. „Nu wel.”

De mens centraal, menselijke ontwerpen. Ze staan overal in de stad. Hoekig, strak, modern. Maar: veel glas, veel hout. „Glas vind ik fijn”, glimlacht hij. „Het maakt open, laat leven.”

‘Je neemt een aansprakelijkheidsverzekering en gaat tekenen. Succes sleept je vanzelf mee’

En dat doet hout ook. Veel hout op de grond, veel hout, ook aan de buitenkant, lamellen, jaloezieën. Wie ze een keer heeft gezien, ziet ze overal. Van binnen is het ook hoekig maar levendig. Met banen op de grond, met open ruimtes in het midden, met kasten die ruimtes maken. Het lijken werkkamers, het zijn gewoon hoekjes.

Wat Marco maakte, scoorde. Hij schoot om-

hoog. Maar hij wil er weinig over kwijt. Begon meteen na zijn studie een eigen bureau en doet dat schouderophalend af als doodsimpel. „Je schrijft je in bij de KvK, neemt een aansprakelijkheidsverzekering en gaat tekenen.”

Zijn supersucces lag aan ‘wat leuke projectjes die in de smaak vielen’, zegt hij simpeltjes. „Succes sleept je vanzelf mee.”

Maar zoiets gebeurde ook privé. Net 21 jaar oud was studiegenoot en vriendin Magdaleen opeens zwanger. Er kwamen een, twee, drie kinderen. Ze werd ook zijn zakelijk partner. „Deed op de zaak wat ze thuis deed: richting geven, orde op zaken stellen.”

Maar ze is er niet meer bij. Zakelijk en privé zijn de twee uit elkaar. Opnieuw lange stiltes in het gesprek. Het is natuurlijk hoogstpersoonlijk, liefst wil hij dat zo houden maar we kunnen er in het verhaal niet omheen. „Laat ik het zo zeggen dat mij duidelijk werd dat zij niet de vrouw van mijn leven was, dat de relatie niet tot het einde der dagen zou duren.”

„Maar het was zoals het was, er zat veel goeds

bij. De kinderen natuurlijk, en zij bracht structuur. Daar maakte ik dankbaar gebruik van en natuurlijk hebben we heel wat dingen gemeen. Maar het was het niet. Waarom ga je dan door? Misschien een stukje onvolwassenheid. Behoeftte aan iemand die je helpt en steunt. Een, eh, moeder zoeken. Dat was wel een item in dat hele gebeuren...”

‘Ik kwam van lieverlee terecht in de wereld waar geld een steeds grotere rol speelt’

De scheiding was niet zomaar een scheiding, het was een breekpunt in zijn leven, ging vele malen dieper dan die relatie, raakte aan het wezen van zijn bestaan. Hij bemerkte dat - hij lacht er bijna om - hij niet gelukkig was. Écht niet gelukkig. „In beginsel ging het niet om succes, zeker niet om geld. Het ging om dingen beter te willen maken, voor de mensen en de wereld. En dat heeft een loopje met me genomen. Het streven was mooi, maar er komen zaken om de hoek kijken waar je niet bij stilstaat.”

„Ik wilde dingen, speciale dingen. Ik had veel idealen in mijn hoofd, wilde die per se realiseren, en ging op zoek naar mogelijkheden om dat te doen. Zoiets als Van Dijk of De Rechter transformeren. Mooi, maar daar heb je geld voor nodig. En zo kwam ik van lieverlee terecht in de wereld waar dat geld een steeds grotere rol speelt. Het was makkelijk, ik kon er goed in gedijen want, tja, ik doe dingen waar anderen veel geld mee kunnen verdienen.”

De Karpen

„Dat neemt je mee”, bekent hij en klinkt lichtverbaasd. „Voor mij is een Porsche leuk, maar niet belangrijk, voor de ander is die Porsche wel heel belangrijk. Ik zal niet ontkennen dat ik het lange tijd leuk vond, maar het ging te ver. Ik raakte van mijn pad. Ik vond mezelf opeens terug in de Karpen, woonde in een waanzinnig huis omdat ik ruimte wilde om ook dingen te kunnen doen. Maar ik wilde daar eigenlijk niet zijn. Ik woonde prachtig, aan de plas, naast Kleisterlee, maar als ik op de fiets sprong kwam ik in honderd, in duizend meter geen mens tegen.”

Met dochter Madelief.

„Dat ging ongemerkt, tot opeens dat besef er was. Wie ben je, wat, vroeg ik mezelf en ik zag dat ik zakenman was geworden. Maar daar was het niet om begonnen! Het begon om de mensen en die zag ik niet meer.”

„Ik moest daar dus weg, dat huis uit. Het klopte allemaal, we hadden nooit ruzie, het liep als een trein, maar ik wilde het niet. Niet zo. Maar het kost jaren om dat te kunnen zeggen. Ik ben ook redelijk uit de bocht gaan vliegen, heb ontelbaar vaak 's nachts afscheid genomen van mijn kinderen maar de volgende dag ging ik toch weer naar dat huis.”

Tot het genoeg was, hij de knoop doorhakte en wegging. Weg uit het huis, uit het gezin, uit de zaak, uit zijn kantoor.

Het wordt weer stil aan tafel. Niet dat er niets te praten valt. Juist volop. Eerder verweet hij zijn vader dat-ie wegliep, nu doet hij hetzelfde. Hij kijkt op, besliste blik. „Nee. Totaal niet nee. Dat heeft me lang tegengehouden, de angst dat mijn kinderen dachten dat ik ze hetzelfde aan zou doen als mij werd aangedaan, maar ik heb ze nooit in de steek gelaten. Nooit. Geen seconde. Mijn kinderen zijn mijn alles. En dat

In de patio van zijn innovatieve kantoor.

weten ze, dat heb ik ze uiteindelijk kunnen uitleggen.”

Oervader

Hij vertelt en vertelt. Zijn hart loopt over, hij is een oervader. Eerder liet hij al zien hoe elk kind een kamer heeft in het huis, ongeacht of ze thuis wonen of niet. Hij vertelt hoe hij ze volgt, steunt, zoekt. Maar wil er niks van in het verhaal. „Ik heb lang voor ze gevochten, nu is het goed zo.”

Nu is hij er weer. Heeft het op orde. Mooie projecten, mooi bureau, mooi huis en: Lonneke. Net als hij met drie kinderen, maar ondertussen is er ook nummer zeven: hun Madelief. „Die heeft er moeten zijn. Lonneke is een thuiskomst. Eindelijk.”

‘Ik zoek wegen om mijn eigen integriteit te bewaren. Dat is moeilijk maar ik blijf het doen’

Hij kende haar al langer. Maar dan gooit hij weer een revelatie op tafel. Hij gelooft. Niet in een oude man met een baard, maar dat dingen op je pad komen, als de tijd daar is. Projecten. Kansen. Mensen. Vrienden. Vrouwen. „Ik kan jarenlang over het Stratumseind lopen, maar op een dag zie ik opeens dat gebouw, met die absurd lange gevel en weet ik: ‘Dit kan, en nu moet ik het doen.’ Lonneke en ik hebben bij elkaar om de hoek gewoond, zijn jaren naar dezelfde bakker gegaan, maar toen, opeens was er het moment dat we elkaar zagen, rijp waren voor elkaar. En dan klopt het ook als een bus. Ze is het beste wat me is overkomen.”

Hij moet er zelf om glimlachen, is gelukkig. „Echt. Eerlijk. En tevreden. Ik weet waar het om gaat. Niet om geld. Niet om meer. Maar om dit, om momenten, om contacten, om iemand te ontmoeten en er iets aan te hebben. Om naar de Albert Heijn te fietsen en mensen te zien. En dan hoeven het niet eens allemaal leuke mensen te zijn. Maar ze zijn er.”

Naiëf

„Het gaat niet om geld. Gemakkelijk gezegd en een cliché maar: geld maakt niet gelukkig. Je kunt rijk zijn en het toch moeilijk hebben,

geld sluit dat niet uit. Sterker: je kunt in mijn wereld rijk zijn en geen cent hebben, alles zit vast in gebouwen.”

„Naiëf? Veel mensen noemen me naïef. Maar ik ben het bewust. Ik zoek wegen om mijn eigen integriteit te bewaren. Dat is moeilijk, maar ik blijf het doen. Dat geeft wel eens conflicten; en het doet pijn als mensen toch anders blijken te zijn, als het toch weer om geld gaat in plaats van samen iets moois te maken. Maar goed. Het zij zo. Streep er onder, ik laat het los en ga mijn weg.”

„Ik ben eindelijk aangekomen op de plek waarvan ik hoop dat iedereen er ooit een keer aankomt in zijn leven. Dat je echt innerlijke

rust en tevredenheid hebt over de situatie waar je in zit. Ik ben echt gelukkig. Ik doe mijn ding. Ik ben bewust steeds kleiner aan het worden – dat is heel moeilijk als je er niet toe gedwongen wordt - maar ik doe het. Ik doe alleen nog dingen die ik wil.”

Wat hij dan nog wil? Hij hoeft er geen seconde over na te denken. „Ik wil inhoud. Het moet ergens om gaan, ergens toe doen. Iets dienen. Al is het maar een badkamer die een mens de rust geeft om de volgende dag weer de wereld aan te kunnen. Als hij blij is, die ene mens, ben ik meteen ook weer een stukje gelukkiger. En dat is het enige waar ik nooit genoeg van zal krijgen.”

